

Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΑΡΜΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

ΤΟ "ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ,"

Η περίφημη σπηλιά του 'Οδυσσεύς 'Ανδρούτσου και η ιστορία της. Ένα περίεργο φυσικό άστυλο κατά της τυραννίας. Τα κανόνια του Βύρρανος. Οι γάμοι της Ταρσίτσας και του Τρελάνου μέσα στη σπηλιά. Ο Ούγγρος φύλακας. Ο μυστηριώδης Σκώπτος Φέντον. Μιά περιγραφή του σπηλαιού από αὐτοπτην της εποχής κλπ.

ατά τὸ Νοέμβριον τοῦ 1822 εἶχε πέσει πολὺ χυδὸν στὸν Παργασὸν καὶ τὸν Ἐλικώνα. ὅπου κατέφυγαν καθά χρονοὶ ἡ Ἑλληνικαὶ οἰκογένειαι γὰρ να σφεδρὶν ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Τούρκων. Συγχρόνως ἐπέδρασε ἐπὶ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα ὁ στρατάρχης Κισσὸς Ρεῖσι πασάς, μὲ ἰσχυρὸν στρατό. Ὁ Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσος ἀπεφασίσε τότε γὰρ τὸν κόπον τοῦ ὄρους. Ὁξυρῶτος λοιπὸν καλὰ τὴν Μονὴν Ἱερουσαλήμ, λίγα ψηλότερα ἀπὸ τὴν κομποπολὶ Δουλεῖα, καὶ κατέλαβε τὰ μὲν ἐπιχωρία σημεῖα γέφυρα. Ἄλλ' ὁ Ὄθωμανὸς στρατάρχης ἐτήρησε ἀναγκαστικὰ μὲρὸν τοῦ, τὸν ὅποιον ὁ Ἀνδρούτσος ἀναγκάστηκε νὰ δεχθῆι, γιὰ τὴν χρονοὶα ἐκείνη, ἀπὸ τὸ πολὺ χυδὸν. ἡ οἰκογένειαι ἀναγκάστησαν νὰ παραβῶν ἀπὸ τὸ βουνὸν ἀπὸ κήμπος, καὶ ἂν ὁ Τουρκικὸς στρατὸς ἐπιπροσέφερε θά εἴχερον μεγάλην καταστροφὴν εἰς ἐπιστημιμῆνες οἰκογενείας.

Μετὰ τοῦτο, ὁ Ὀδυσσεύς ἔμαθε διὰ πολλὰς οἰκογενείας ἀπὸ τὴν Ἐλάτεια εἶχαν προκοπῆσαι, ἀπὸ τὸ ὄρος τους, πῶρ' ἀπὸ τὴν κομποπολὶ Βελίτσα, πρὸς τὸ ὄρεινότερα μέρη. Μὴ μορῶντος ὅμως γὰρ πάντε κατὰ τὸ χυνομένο Παργασὸν, βῆσαν στὸ ὄρομον ἕνα τεράστιον καὶ περικοπτοσὸ σπηλαιοὺ καὶ ἀπεφασίσαν γὰρ μῦσιν μέσῳ. Μὲ πολλοὺς κόπους καὶ κινδύνους κατάρθωσαν κ' ἀνέβησαν στὸ σπήλαιον, κ' ἐταρ βῆσαν ἐκεῖ ἀστυλο διὰ χιλιάδες ψυχὰς μὲ ὅλας τὰς ἀποσκευὰς τους καὶ μὲ τὰ ἱερὰ σκευῖα διαφόρων ἐπισημοῦν καὶ μονῶν.

Ὁ Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσος—δὴν τὴν ἀνεῖλε ἐφυγὰν ἡ οἰκογένειαι καὶ ἐναπατήσαν ἐπὶ σπηλαιοὺς—ἀπεφασίσε, χάριν περιουσίας, γ' ἀνεβῆν ἐπὶ σπήλαιον καὶ γὰρ τὸ ἰδῆ. Τὸ βῆκε ὠροῖσάτο γὰρ καταρῶνον καὶ ἔδρασε ἀμέσως διαταγὴ εἰς ἀλληλικῶνα του γὰρ τὸ καταβροσῶν. Ὁ ἀνρόμτος ἀρματωλὸς εἶχε σφασίσει ἀπὸ τὴν ἀγρία ἀπορροπία τοῦ φυσικοῦ ἐκείνου ἀστυλο. Παρετήρησε διάφορα φυσικὰ χροῖματα μέσα στὸ σπήλαιον, κατὰλληλα γὰρ τὴν ἀποθήκευσεν τροφίμων καὶ πολεμοφόδιον κ' ἀμέσως ἔφερον ἐπὶ σπήλαιον τὴν ἀναγκαῖα ξυλοῖα, ἔσανε διάφοροι ἀποθήκες γὰρ νὰ κὴ σπηλαιοὺ κατὰ τὴν εἶδη, κ' ἔπειτα ἐκυβερλίσαν ἐκεῖ δημητριακῶν, καρπόων, ρουχομῶ, πολεμοφόδια, κ' ἐγέμιον ἄλ' αὐτὰ τὰ κελάρια. Ἐπειδὴ τὸ σπήλαιον ἦταν κατηρητικὸ κατὰ τὸ στομάχου του, ὁ Ἀνδρούτσος, ἐφταιξε ἀπὸ τὴν μὴ ἀμνη τοῦ στομάχου ὡς ἐπὶ ἄλλη ἕναν ἀδερσοτόχοιο στερεώσάτο καὶ ἐπὶ τὴν μέσην ἐχτινε μὴ πόρτα γὰρ νὰ μῦσιν οἱ ἀνεβῶντες. Κατεσκευάσε ἐπίσης σκάλας μὲ πολὺ ἐπιδέξιο τρόπον καταρθώνας γὰρ τὰς πρσορὸ μῶση ἐπὶν πέτρα τοῦ σπηλαιου.

Τὸ σπήλαιον τοῦ Ὀδυσσεύς—εἶται ὀνομάσθη κατόπιν—ἦταν ἕνας κατακόρυφος βράχος, ἐκεῖσὸ μέρη ψηλὰς, καὶ μὴ ἐπάνω ἀπ' αὐτὸν ἐπῆχε ἄλλος βράχος, τριπλασίως ἐπὶ μέγθος. Ἀπὸ τὴν πάλαι ποτὶ κατασκευάσε ὁ Ὀδυσσεύς δὴν ἦταν δυνατόν γ' ἀνεβῶν διὰ ἄνθρωποι μὲρὸν. Μονὰς ἕνας, καὶ αὐτὸς μὲ μεγάλην δυσκολίαν ἀνέβαινε. Ἡ πόρτα τοῦ τοῦχοῦ ἦταν πολὺ στερεὰ καὶ ἐκλείνε καλῶ. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν πόρτα αὐτὴ τὴν εἰσόδου, ὁ Ὀδυσσεύς ἐφταισε ἕνα ὀρθοῦν τοσούτῳ καὶ ἀρκετὰ περικουλημένον. Σ' αὐτὸ ἐκοιμήσαντο ὅταν ἐπῆγαν ἐκεῖ γὰρ λίγες ἡμέρας νὰ μείνη μὲ τὴν οἰκογενεία του. Ἐπίσης, μέσα στὸ σπήλαιον κατεσκευάσθη, σὲ θέσι κατὰλληλα, ἕνα ὀρθοῦν ἔβλινον. Σ' αὐτὸ ἔβρινε ἡ γυναῖκα τοῦ Ἀνδρούτσου μὲ τὴν ὑπερτέρα τῆς. Δεξιώτερα ἔβρινε ἄλλο ὀρθοῦν καὶ γὰρ μῆτερα του καὶ τὴν ἀδελφὴν του. Ὑπῆρχαν ἀκόμη τρία ὀρθοῦνα γὰρ τοὺς τροφὸς φύλακας, ποὺ ἀποτέλλουσαν τὴν φρουρὰ τοῦ σπηλαιου, καὶ ἔβριναν διαρκῶς ἐκεῖ. Ἀγρότερον κροσεσέθη καὶ τέτατος φύλακας, ἕνας πιστὸς Τουρκωλαβανὸς, ὀνόματι Μπαμπὰ Ἀχιμῆτος.

Ὑπῆρχε ἀκόμη καὶ μὴ μεγάλην στέγνα ποὺ ἐγέμιον ἀπὸ βροχίνο νερο, ἀρκετὸ, μὲ ὅλας τὰς ἀνάγκες τῶν κατοίκων τοῦ σπηλαιου. Γὰρ τὴν εὐνοῖα τῆς μεταφερέσας καθὴν πράγματος—δοσο βαρὺ κ' ἂν ἦταν—ὁ Ἀνδρούτσος κατεσκεπασε ἕνα μηχανήμα σφεδρῶ, ὡς ἐκείνη ποὺ εἶχαν τὰ μοναστήρια τῶν Μεταρῶρων.

Στὸ ἱστορικὸ αὐτὸ σπήλαιον ἐπιβλήθη ἡ ἐπιρροὴ τοῦ ἀπὸ τὸν ἄγγλον Τρελάνου, ἀπεσταλμένου ἀπὸ τὸν λόρδον Βύρρανον ἐπὶ τὸν Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου. Ὁ Τρελάνου τοῦ ἔφερε ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι διὰ ὀρεινὰ μῦσιν ἐνα κανόνια, μὲ τὰ σχετικὰ πυρομαχικὰ τους, ἄδικο τοῦ Ποιητοῦ ἐπὶν ἐκκομῶν ἀρματωλῶν. Τὰ κανόνια αὐτὰ ὁ Ἀνδρούτσος τὰ ἔστησε δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐπὶν εἰσοδο τοῦ σπηλαιου.

Ἐπειδὴ ἀπὸ λίγες μέρες ἦθε κ' ἔβρινε μὲρὸν μὲ τὸν Τρελάνου κ' ἕνας ἄλλος μοναστήριος, Σκώπτος αὐτὸς, ὀνόματι Φέντον. Ἄλλος τύπος πάλιν αὐτὸς. Εἶχε χρηματίσει χρονοὶ πλοίαρχος, ἦθερὸν λίγα Ἑλληνικὰ, ἀλλὰ δὴν ἤθελε νὰ μῆλησι παρὰ μὲ τὸν Ὀδυσσεύς καὶ τὴν μητέρα του. Ἀγρότερον ἐπισκεσέθη τὸ σπήλαιον καὶ ὁ συνομιλητῆς Στάνχοι.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς φύλακας τοῦ σπηλαιου ἦταν Οὔγγρος, ἀλλὰ χριστιανὸς ὀρθόδοξος, ὀνόματι Καραμαρῶν. Εἶχε ὑπερτέθει ἐπὶ Ὀύγγρικὸ ἱπτικὸ, καὶ ἦταν περιφρομὸς ἱππέως. Ἀπ' αὐτὸν ὁ Ἀνδρούτσος ἔμαθε ἱπποσία ἐπὶν ὅποια εἶχε γυναικοσθῆ ἐπίσης καὶ ἀπὸ Τουρκοκρατίας ἀπὸ τὸ βοῖβοινα τῆς Λαβαδειῆς Κατζί Μαχμουτ' Ἀγὰ, κατὰ τὴν ἐκείνη τότε Τουρκικὴ ἱπποσία ποὺ εἶχε διουσίς τῆς μαχητικῆς κανόνες. Ἐνας παλιὸς ἑλληὴν στρατιωτικὸς ὁ Ἀντῶνιος Γεωργιανῆς, ποὺ εἶχε ἰδεῖ τὸ σπήλαιον τοῦ Ὀδυσσεύς, τὸ περιγράφηκε ὡς ἔβρινε:

... Τὸ σπήλαιον τοῦτο εἶχε τὰ πρόσωπον πολὺ ἀνοικτὸν καὶ ἐκτεταμένον καὶ δολιχότροπον τὴν ἡμέραν ἀπὸ πρῶτας μῆρας τὴν ἑσπέρα εἰσῆρχετο ἐκεῖσὸ αὐτὸ ἀφῶνον φῶς καὶ ἦλον, καθὸ καὶ τὸ ἐσπέρα ἡ Σελήνη. Ὅλαι δὲ αὐτοῦ αἱ κατοιμία ἦσαν φωτεινὰ, μόνον δὲ τὰ μέρη ἐκείνη γ' ἀπομακροσμένη, εἰς τὰ ὅποια ὕπῆρχον αἱ ἀποθήκαι, δὴν ἦσαν μὲν φωτεινὰ, ἀλλ' ἦσαν ἐπὶ ἀκρὸν εὐστέρα καὶ κατὰλληλα πρὸς διατήρησιν τῶν ἐν αὐτῷ ἐναποθετιμῶν πραγμάτων. Καθ' ἕνα δὲ τὸ διάστημα κατὰ τὸ ὅποιον τὸ σπήλαιον κατοικήθη ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ τοὺς ἄλλους ἔξενους τοὺς διαμένοντας ἐν αὐτῷ, ἔβρινα ἐστράθησαν ὄριετατα ὀδοὶς δὲ αὐτὸν ἔβρινε ποτὲ γ' ἀσθενήσῃ.

Μέσα στὸ ἄντρον αὐτὸ ἔβρινε σιγὰ σιγὰ ἕνα εἰδωλῶν. Ὁ Τρελάνου (ποὺ μῆλοσσε ἀρκετὰ καλὰ τὴν ἑλληνικὴν) καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς Ἀνδρούτσου Ταρσίτσα ἀγαπήθησαν. Γιὰν ἔβρινα αὐτὸν ὁ Ὀδυσσεύς δὴν εἶδε μὲ καλὸ μάτι, γιὰν δὴν τοῦ ἔβρινε ὁ χαρακτήρας τοῦ ἄγγλου, ἀλλ' ἀντιθετὸς ὅμως ἡ μητέρα του, ποὺ ὑπεραγατοῦσε τὴν Ταρσίτσα τῆς, εὐνοῦσσε τὸ ἀσθηρὰ τῆς αὐτὴ. Ἐτσι, ὁ Ὀδυσσεύς, γὰρ νὰ μὴν κινῶν τὴν μητέρα του, ἔδρασε τὴν συγκοτῶσθαι του, καὶ τὰ στεφανώματα ἔβρινα μέσα στὸ σπήλαιον. Ἀντιθέτως ὅμως, ὅπως τὸ ἐπῆρθε ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ γίμος αὐτὸς δὴν ἐστάθησε ἕνα χρονοὶ. Ἐπειτα ἀπὸ λίγον καιροῦ, ἡ Ταρσίτσα ἔβρινε ὅταν Τρελάνου, ποὺ ὄλοι παῖδ τὸν ὀνόματι Τρελῶ.

Μετὰ τὸ θάνατον τοῦ Ὀδυσσεύς, ὁ Σκώπτος Φέντον—ποὺ βρισκότανε τότε ἐπὶ τὸ Ναυπλίον—ἐβριξε νὰ κατελάβη τὸ σπήλαιον. Τὴν ἴδια σήμερὸς εἶχε πᾶν καὶ Τρελάνου τὸν ὅποιον βῆκε ἐκεῖ. Μὴ μέρη ἀπὸ τὸν, ὁ Φέντον ἐπῆχε τὸ νουφεμῶν του νὰ χτυπήσῃ ἐπὶ τοὺς ποὺ τὸ εἶδε νὰ διαβαίη ἀπὸ κεῖ, ἔβρινε ὅμως κ' ἔβρινε, καὶ ἀντὶ τοῦ ποὺλοῦ ἐχρῆσθη τὸν Τρελάνου, πῶσιν σὲν ὄμο. Τότε ὁ Οὔγγρος Καραμαρῶν—ποὺ ἐνόμισε ἐπῆρκοιτο περὶ δολοφονίας—ἐκυβερλίθησεν τὸν Φέντον καὶ τὸν ἐσκόπει. Τὸ δροματικὸ αὐτὸ ἐπέσοδο ἔβρινε μεγάλῳ ἐντύπωσιν ἐπὶν Ἑλλάδα. Πολλοὶ εἶπαν τότε ἐπὶ τὸ Φέντον ἐπῆρθε εἶχε πᾶν στὸ σπήλαιον γὰρ νὰ σκοπεσθῆ τὸν φιλέλληνα Τρελάνου, ποὺ ἦταν τὸ δεξιὸ χεῖρ τοῦ Βύρρανος, καὶ ἐβγῆσε φήμη ἐπὶ τὸ Σκώπτος αὐτὸς ἦταν κατακόσμος, πληρομῶνος ἀπὸ τὴν Ἵψηλὴ Πέλη.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος, τὸ σπήλαιον τοῦ Ὀδυσσεύς, ἔβρινε ἔρημον καὶ ἐγκαταλειμμένον. Ὅταν ὁ Ὄθωμ—ναρῶστος τότε—περιέδρασε τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα, ἐπισκεσέθη καὶ τὸ ἱστορικὸ σπήλαιον, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸ Βάσσο Μαυροβλαβῆ καὶ ἄλλους ὀπλαρχηγούς. Ἐπαύσαν τὴν ἔβρινα μεγαλοπρεπεία τοῦ σπηλαιου καὶ ἐρημώσανε μὲ σπηλίνοισι τὸ ὄνομα τοῦ Ὀδυσσεύς Ἀνδρούτσου. Ἐνας χρονοὶς παρὰ, ἀπὸ τὴν Ἐλάτεια, ποὺ παρηκολούθησε τὴν ἐβρινοὴν τὴν ἐπισημοῦν, εἶπλε, κατὰ διαταγὴν τοῦ Βασιλέως, δέξαι ἐπῆρ ἀνακαύσασε τῆς ψυχῆς τοῦ Ὀδυσσεύς καὶ πᾶν σὲν αὐτῷ ἀγανατισμένων...

Εἰς τὸ σπήλαιον αὐτὸ εἶχε κρύβῃ ὁ Ἀνδρούτσος, ὅπως ἐπῆρ στανον τότε, ποὺ ἠθροσούσεν του. Ποτὲ ὅμως δὴν εὐθῆρῃ τίποτον, ἂν κ' ἔβρινα ἀρκετὰ ἔβρινε. Ἀν ὕπῆρχαν ἄλλοσσε θησαυροὶ ἐπῆρ τὴν κρητὴν τους ἡ γυναῖκα τοῦ Ὀδυσσεύς, ἡ ὅποια πέθανε, μολασταῦτα λίγα χρονοὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, πᾶντοχῆ σὲ μὴν παραροῦλα κατὰ ἀπ' τὴν Ἀκρόπολιν.

